

KONVENCIJA DĖL PABĖGĖLIŲ STATUSO

*Priimta 1951 m. liepos 28 d.
Jungtinių Tautų Organizacijos įgaliotųjų atstovų konferencijos
dėl pabėgėlių ir pilietybės neturinčių asmenų statuso,
sušauktos pagal 1950 m. gruodžio 14 d.
Generalinės Asamblėjos 429 (V) rezoliuciją*

Isigaliojo 1954 m. balandžio 22 d. pagal 43 straipsnį.

PREAMBULĖ

Aukštosios susitariančiosios šalys,

atsižvelgdamos į tai, kad Jungtinių Tautų Organizacijos Įstatai ir Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, Generalinės Asamblėjos priimta 1948 m. gruodžio 10 d., nustatė principą, pagal kurį visi žmonės turi naudotis pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis be jokios diskriminacijos,

atsižvelgdamos į tai, kad Jungtinių Tautų Organizacija ne kartą parodė didelį susirūpinimą pabėgėliais ir dėjo visas pastangas, kad šie galėtų kuo plačiau naudotis pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis,

atsižvelgdamos į tai, kad pageidautina peržiūrėti ir apjungti ankstesnius tarptautinius susitarimus dėl pabėgėlių statuso bei nauju susitarimu išplėsti jų taikymo sritį ir teikiamą apsaugą,

atsižvelgdamos į tai, kad prieglobsčio teisės suteikimas kai kurioms šalims gali būti per sunki našta ir kad problemos, kurios tarptautinį mastą ir pobūdį pripažino Jungtinių Tautų Organizacija, negalima teigiamai išspręsti be tarptautinio bendradarbiavimo,

išreikšdamos pageidavimą, kad visos valstybės, pripažindamos pabėgėlių problemas socialinį ir humanistinį pobūdį, imtųsi visų priemonių, kad ši problema nesukeltų įtampos tarp valstybių,

pažymėdamos, kad Jungtinių Tautų Organizacijos pabėgėlių reikalų vyriausiajam komisarui patikėtina pareiga stebėti, kaip vykdomos tarptautinės konvencijos dėl pabėgėlių apsaugos, ir pripažindamos, kad šios problemos sprendimo priemonių koordinavimo veiksmingumas priklausys nuo valstybių bendradarbiavimo su vyriausiuoju komisaru,

susitarė:

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Termino „pabėgėlis“ apibrėžimas

A. Šioje Konvencijoje terminas „pabėgėlis“ nusako asmenį, kuris:

1) buvo laikomas pabėgėliu pagal 1926 m. gegužės 12 d. ir 1928 m. birželio 30 d. susitarimus arba pagal 1933 m. spalio 28 d. ir 1938 m. vasario 10 d. konvencijas, 1939 m. rugsėjo 14 d. Protokolą arba Tarptautinės pabėgėlių reikalų organizacijos įstatus.

Nutarimai nesuteikti pabėgėlio statuso, Tarptautinės pabėgėlių reikalų organizacijos priimti jos veiklos metu, nekliudo pabėgėlių statusą suteikti asmenims, atitinkantiems šio straipsnio A skirsnio 2 punkto sąlygas;

2) dėl įvykių, buvusių iki 1951 m. sausio 1 d., arba dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamam dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių įsitikinimų yra už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba bijo naudotis tos šalies gynyba; arba neturėdamas atitinkamos pilietybės ir būdamas už šalies, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, ribų dėl tokių įvykių negali ar bijo į ją grįžti.

Jei asmuo turi kelių šalių pilietybę, terminas „šalis, kurios pilietis jis yra“ reiškia bet kurią šalį, kurios pilietis jis yra, ir nelaikoma, kad ta šalis jo negins, jei be svarbios priežasties, susijusios su visiškai pagrįsta baime, jis nepasinaudoja vienos iš šalių, kurios pilietis jis yra, gynyba.

B. Šios Konvencijos 1 straipsnio A skirsnyje žodžiai „įvykiai, buvę iki 1951 m. sausio 1 d.“ reiškia:

a) įvykius, buvusius Europoje iki 1951 m. sausio 1 d., arba

b) įvykius, buvusius Europoje ar kitur iki 1951 m. sausio 1 d.,

ir kiekviena Susitariančioji valstybė, Konvenciją pasirašydama, ratifikuodama ar prie jos prisijungdama, nurodo, kurios iš šių reikšmių ji laikosi savo įsipareigojimuose, prisiimtuose pagal šią Konvenciją.

2. Kiekviena Susitariančioji valstybė, priėmusi „a“ punkte nurodytą reikšmę, gali bet kuriuo metu išplėsti savo įsipareigojimus priimdama „b“ punkte nurodytą reikšmę ir apie tai informuodama Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinį Sekretorių.

C. Ši Konvencija netaikoma asmeniui, atitinkančiam A skirsnio sąlygas, jeigu jis:

1) savanoriškai vėl pasinaudojo šalies, kurios pilietis jis yra, gynyba arba

2) netekęs pilietybės, tą pačią vėl savanoriškai įgijo, arba

3) įgijo naują pilietybę ir naudojasi tos šalies, kurios pilietis jis dabar yra, gynyba, arba

4) savanoriškai vėl įsikūrė šalyje, kurią buvo palikęs arba už kurios ribų jis buvo

bijodamas būti persekiojamas, arba

5) daugiau nebegali atsisakyti naudotis šalies, kurios pilietis jis yra, gynyba, nes jau nėra aplinkybių, dėl kurių jis buvo pripažintas pabėgėliu.

Šio punkto nuostatos netaikomos pabėgėliui, nurodytam šio straipsnio A skirsnio 1 punkte, jeigu jis turi pakankamai argumentų, susijusių su ankstesniu persekiojimu, atsisakyti naudotis šalies, kurios pilietis jis yra, gynyba;

6) kaip pilietybės neturintis asmuo gali grįžti į šalį, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, nes nebėra aplinkybių, dėl kurių jis buvo pripažintas pabėgėliu.

Šio punkto nuostatos netaikomos pabėgėliui, nurodytam šio straipsnio A skirsnio 1 punkte, jeigu jis turi pakankamai argumentų, susijusių su ankstesniu persekiojimu, atsisakyti grįžti į šalį, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta.

D. Ši Konvencija netaikoma asmenims, kurie šiuo metu naudojasi kitų Jungtinių Tautų Organizacijos institucijų ar organizacijų, išskyrus Jungtinių Tautų Organizacijos pabėgėlių reikalų vyriausiąjį komisarą, gynyba ar parama.

Jei tokia gynyba ar parama dėl kokios nors priežasties buvo nutraukta galutinai nereguliuojant tokių asmenų padėties pagal atitinkamas Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinės Asamblėjos priimtas rezoliucijas, šie asmenys *ipso facto* įgyja šioje Konvencijoje numatytas teises.

E. Ši Konvencija netaikoma asmenims, kuriems šalies, kurioje jie gyvena, kompetentingos valdžios institucijos pripažįsta teises ir pareigas, susijusias su tos šalies pilietybe.

F. Šios Konvencijos nuostatos netaikomos visiems tiems asmenims, dėl kurių yra rimtų priežasčių manyti, kad jie:

a) padarė nusikaltimą taikai, karinį nusikaltimą ar nusikaltimą žmonijai, kaip šie nusikaltimai apibrėžiami tarptautiniuose dokumentuose, sudarytuose tam, kad būtų imamasi priemonių prieš tokius nusikaltimus;

b) padarė sunkų nepolitinį nusikaltimą už juos priglobusios šalies ribų tada, kai dar nebuvo įsileisti į šią šalį kaip pabėgėliai;

c) kaltinami veika, prieštaraujančia Jungtinių Tautų Organizacijos tikslams ir principams.

2 straipsnis. Bendri įsipareigojimai

Kiekvienas pabėgėlis turi įsipareigojimų šaliai, kurioje jis yra, t.y. paklusti jos įstatymams ir kitiems teisės aktams, taip pat priemonėms viešajai tvarkai palaikyti.

3 straipsnis. Diskriminacijos neleistinumas

Susitariančiosios valstybės taiko šios Konvencijos nuostatas pabėgėliams be jokios diskriminacijos dėl rasės, religijos ar kilmės šalies.

4 straipsnis. Religija

Susitariančiosios valstybės savo teritorijose esantiems pabėgėliams suteikia bent jau tokio pat palankumo padėtį kaip ir savo piliečiams laisvai išpažinti savo religiją ir rūpintis savo vaikų religiniu auklėjimu.

5 straipsnis. Teisės, suteiktos ne pagal šią Konvenciją

Jokia šios Konvencijos nuostata nevaržo bet kokių teisių ir privilegijų, Susitariančiosios valstybės suteiktų pabėgėliams ne pagal šią Konvenciją.

6 straipsnis. Terminas „tomis pačiomis aplinkybėmis“

Šioje Konvencijoje terminas „tomis pačiomis aplinkybėmis“ reiškia, kad pabėgėlis turi atitikti visus reikalavimus (įskaitant reikalavimus dėl laikino buvimo arba gyvenimo šalyje trukmės ir sąlygų), kuriuos tam tikras asmuo turėtų atitikti, kad galėtų naudotis atitinkama teise, jeigu jis nebūtų pabėgėlis, išskyrus reikalavimus, kurių dėl jų pobūdžio pabėgėlis negali atitikti.

7 straipsnis. Išimtys taikant abipusiškumo principą

1. Išskyrus tuos atvejus, kai šios Konvencijos nuostatų pagrindu pabėgėliams suteikiama palankesnė teisinė padėtis, Susitariančioji valstybė suteikia pabėgėliams tokią padėtį, kokia naudojasi visi užsieniečiai.

2. Trejus metus išgyvenusiems Susitariančiosios valstybės teritorijoje pabėgėliams netaikomas įstatymų nustatytas abipusiškumo principas.

3. Kiekviena Susitariančioji valstybė ir toliau teikia pabėgėliams teises ir privilegijas, į kurias jie be jokių abipusių įsipareigojimų turėjo teisę šios Konvencijos įsigaliojimo toje valstybėje dieną.

4. Susitariančiosios valstybės pritaria galimybei netaikant abipusiškumo principo suteikti pabėgėliams teises ir privilegijas, išskyrus tas, į kurias jie turi teisę pagal 2 ir 3 dalis, ir galimybei netaikyti abipusiškumo principo tiems pabėgėliams, kurie neatitinka 2 ir 3 dalyse numatytų sąlygų.

5. Šio straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatos taikomos šios Konvencijos 13, 18, 19, 21 ir 22 straipsniuose nurodytoms teisėms ir privilegijoms ir toms teisėms bei privilegijoms, kurios šioje Konvencijoje nenumatytos.

8 straipsnis. Išimtys taikant išimtinės priemonės

Išimtinių priemonių, kurių gali būti imamas prieš užsienio valstybės piliečio asmenį, jo turtą ar interesus, Susitariančiosios valstybės netaiko pabėgėliams, kurie formaliai yra tos valstybės piliečiai, vien tik dėl jų pilietybės. Susitariančiosios valstybės, kurių įstatymai neleidžia taikyti šiame straipsnyje išdėstyto bendro principo, atitinkamais atvejais daro išimtis tokių pabėgėlių naudai.

9 straipsnis. Laikinosios priemonės

Nė viena šios Konvencijos nuostata neatima iš Susitariančiosios valstybės teisės karo metu ar kitomis ypatingomis aplinkybėmis prieš konkretų asmenį imtis laikinų priemonių, kurias ji laiko būtinomis valstybės saugumui, nors dar ta Susitariančioji valstybė ir

neišsiaiškino, kad tas asmuo iš tikrųjų yra pabėgėlis ir kad taikyti jam tokias priemones yra būtina valstybės saugumo interesais.

10 straipsnis. Be pertraukos pragyventas laikotarpis

1. Jei Antrojo pasaulinio karo metu pabėgėlis buvo priverstinai perkeltas ir išsiųstas į vienos iš Susitariančiųjų valstybių teritoriją ir ten gyvena, tai tokio prievartinio buvimo laikas laikomas teisėto gyvenimo toje teritorijoje laiku.

2. Jei Antrojo pasaulinio karo metu pabėgėlis buvo priverstinai perkeltas iš Susitariančiosios valstybės teritorijos ir iki šios Konvencijos įsigaliojimo dienos grįžo į ją nuolat gyventi, tai laikas, išgyventas prieš tokią deportaciją ir po jos, laikomas vienu nepertrauktu laikotarpiu visais atvejais, kai reikalaujama tam tikro be pertraukos pragyvento laikotarpio.

11 straipsnis. Pabėgėliai jūreiviai

Jei pabėgėliai yra asmenys, nuolat tarnaujantys laivo, plaukiojančio su vienos iš Susitariančiųjų valstybių vėliava, įguloje, tai ši valstybė pritaria šių asmenų įsikūrimui savo teritorijoje ir kelionės dokumentų išdavimui arba laikinos teisės įvažiuoti į jos teritoriją suteikimui, siekdama palengvinti jiems apsigyventi kitoje šalyje.

II SKYRIUS TEISINIS STATUSAS

12 straipsnis. Asmens statusas

1. Pabėgėlio statusą nustato šalies, kurioje yra asmens nuolatinė gyvenamoji vieta, įstatymai, o jei asmuo nuolatinės gyvenamosios vietos neturi, – tos šalies, kurioje jis gyvena, įstatymai.

2. Anksčiau įgytas pabėgėlio teises, susijusias su jo statusu, t.y. su vedybomis susijusias teises, Susitariančioji valstybė gerbia atlikdama reikalingus savo įstatymų nustatytus formalumus su sąlyga, kad atitinkama teisė yra viena iš tų, kurias pripažintų jos įstatymai, jei tas asmuo nebūtų tapęs pabėgėliu.

13 straipsnis. Kilnojamasis ir nekilnojamasis turtas

Kilnojamajam ir nekilnojamajam turtui įsigyti ir kitoms su juo susijusioms teisėms įgyvendinti, taip pat nuomos ir kitoms sutartims dėl kilnojamojo ir nekilnojamojo turto sudaryti Susitariančiosios valstybės suteikia pabėgėliui kuo palankesnę padėtį, bet ne mažesnio palankumo už tą, kokia tomis pačiomis aplinkybėmis paprastai suteikiama užsieniečiams.

14 straipsnis. Autorinės teisės ir pramoninė nuosavybė

Pramoninei nuosavybei, tokiai kaip išradimai, brėžiniai ar modeliai, prekių ženklai, firmų vardai, ir teisei į literatūros, meno ir mokslo kūrinius apsaugoti pabėgėliui toje šalyje, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, suteikiama tokia pat apsauga, kokia teikiama tos šalies piliečiams. Kurios nors kitos Susitariančiosios valstybės teritorijoje pabėgėliui suteikiama tokia pat apsauga, kokia šioje teritorijoje teikiama piliečiams šalies, kurioje yra jų nuolatinė gyvenamoji vieta.

15 straipsnis. Asociacijų teisė

Susitariančiosios valstybės teisėtai jų teritorijoje esantiems pabėgėliams nepolitinių ir pelno nesiekiančių asociacijų ir profesinių sąjungų atžvilgiu suteikia kuo palankesnę, bet ne mažesnio palankumo padėtį, kokia tomis pačiomis aplinkybėmis paprastai suteikiama bet kurios užsienio valstybės piliečiams.

16 straipsnis. Teisė kreiptis į teismus

1. Kiekvienas pabėgėlis turi teisę laisvai kreiptis į teismus visų Susitariančiųjų valstybių teritorijose.

2. Kiekvienas pabėgėlis Susitariančiojoje valstybėje, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, turi tokią pat teisę kaip ir jos piliečiai kreiptis į teismą, įskaitant teisinę pagalbą ir atleidimą nuo teismo išlaidų (*cautio judicatum solvi*).

3. Visose kitose šalyse, išskyrus šalį, kurioje yra pabėgėlio nuolatinė gyvenamoji vieta, 2 dalyje nurodytoms teisėms įgyvendinti pabėgėliui suteikiama tokia pat padėtis kaip ir šalies, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, piliečiams.

III SKYRIUS PAJAMAS DUODANTI VEIKLA

17 straipsnis. Samdomasis darbas

1. Teisei dirbti samdomąjį darbą įgyvendinti Susitariančiosios valstybės suteikia teisėtai jų teritorijoje esantiems pabėgėliams kuo palankesnę padėtį, kokia paprastai suteikiama bet kurios užsienio valstybės piliečiams tomis pačiomis aplinkybėmis.

2. Priemonės, kuriomis siekiama apriboti užsieniečius ar jų samdymą, kad būtų apsaugota vidaus darbo rinka, netaikomos pabėgėliui, kuriam šios priemonės nebuvo taikomos Konvencijos įsigaliojimo Susitariančiojoje valstybėje dieną arba kuris atitinka vieną iš šių sąlygų:

- a) yra išgyvenęs toje šalyje trejus metus;
- b) jo sutuoktinis yra šalies, kurioje pabėgėlis gyvena, pilietis. Pabėgėliui negali būti taikoma ši nuostata, jeigu jis yra savo sutuoktinį palikęs;
- c) vienas ar daugiau jo vaikų turi šalies, kurioje pabėgėlis gyvena, pilietybę.

3. Susitariančiosios valstybės pritaria galimybei sulyginti visų pabėgėlių teises dirbti samdomąjį darbą su savo piliečių teisėmis, ypač tų pabėgėlių, kurie atvyko į jų teritoriją pagal darbo jėgos verbavimo programas arba imigracijos planus.

18 straipsnis. Savarankiškas verslas

Teisei savarankiškai verstis žemės ūkiu, pramone, amatais ir prekyba, taip pat kurti prekybos ir gamybos bendroves įgyvendinti Susitariančiosios valstybės teisėtai jų teritorijoje esantiems pabėgėliams suteikia kuo palankesnę teisinę padėtį, bet ne mažesnio palankumo už tą, kokia paprastai naudojasi užsieniečiai tomis pačiomis aplinkybėmis.

19 straipsnis. Laisvosios profesijos

1. Kiekviena Susitariančioji valstybė teisėtai jos teritorijoje esantiems pabėgėliams, turintiems šios valstybės kompetentingų institucijų pripažintus diplomus ir norintiems verstis laisvąja profesija, suteikia kuo palankesnę teisinę padėtį, bet ne mažesnio palankumo už tą, kokia paprastai naudojasi užsieniečiai tomis pačiomis aplinkybėmis.

2. Susitariančiosios valstybės taiko visas jų įstatymų ir konstitucijų leidžiamas priemones, padedančias tokiems pabėgėliams įsikurti metropolijai nepriklausančiose teritorijose, už kurių tarptautinius ryšius jos atsako.

IV SKYRIUS SOCIALINĖ RŪPYBA

20 straipsnis. Normavimas

Ten, kur yra visiems gyventojams privaloma normavimo sistema, reguliuojanti deficitinių produktų bendrą paskirstymą, ta sistema pabėgėliams taikoma lygiai taip pat kaip ir piliečiams.

21 straipsnis. Gyvenamasis plotas

Kadangi gyvenamojo ploto klausimai reguliuojami įstatymais ar kitais teisės aktais arba juos kontroliuoja valstybės institucijos, Susitariančiosios valstybės teisėtai jų teritorijose esantiems pabėgėliams suteikia kuo palankesnę teisinę padėtį, bet ne mažesnio palankumo už tą, kokia paprastai naudojasi užsieniečiai tomis pačiomis aplinkybėmis.

22 straipsnis. Švietimas

1. Pradiniam mokslui įgyti Susitariančiosios valstybės pabėgėliams suteikia tokią pat teisinę padėtį, kaip ir piliečiams.

2. Kitų pakopų mokslui, išskyrus pradinį, įgyti, t.y. turėti galimybę mokytis, naudotis užsienio mokyklų atestatais, diplomais ir mokslo laipsniais, nemokėti mokesčių už mokslą bei rinkliavų ir gauti stipendijas, Susitariančiosios valstybės suteikia pabėgėliams kuo palankesnę teisinę padėtį, bet ne mažesnio palankumo už tą, kokia paprastai naudojasi užsieniečiai tomis pačiomis aplinkybėmis.

23 straipsnis. Valstybės pagalba

Valstybės pagalbai ir paramai gauti Susitariančiosios valstybės teisėtai jų teritorijoje esantiems pabėgėliams suteikia tokią pačią padėtį, kokia naudojasi jų piliečiai.

24 straipsnis. Darbo įstatymai ir socialinis aprūpinimas

1. Susitariančiosios valstybės teisėtai jų teritorijoje esantiems pabėgėliams suteikia tokią pačią padėtį kaip ir piliečiams dėl:

a) atlyginimo už darbą, įskaitant pašalpas šeimai, jeigu jos sudaro atlyginimo už darbą dalį, darbo dienos trukmės, viršvalandžių, mokamų atostogų, namudinio darbo apribojimo, minimalaus samdomų darbuotojų amžiaus, mokinystės ir profesinio parengimo, moterų bei paauglių darbo ir naudojimosi kolektyvinių sutarčių privalumais tiek, kiek šiuos klausimus reglamentuoja įstatymai ar kiti teisės aktai arba kiek juos kontroliuoja vykdomosios valdžios institucijos;

b) socialinio aprūpinimo (teisės normų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų, motinystės, ligos, invalidumo, senatvės, mirties, nedarbo, šeimos pareigų ir kitų atvejų, kuriuos pagal nacionalinius įstatymus ar kitus teisės aktus numato socialinio aprūpinimo sistema) su šiais apribojimais:

i) gali būti tam tikra tvarka įgytoms ir įgyjamoms teisėms išlaikyti,

ii) šalies, kurioje yra pabėgėlio nuolatinė gyvenamoji vieta, įstatymuose ar kituose teisės aktuose gali būti nustatyta speciali visos ar dalinės pašalpos, mokamos iš valstybės lėšų, ir pašalpų, mokamų asmenims, kurie neįvykdė visų sąlygų, susijusių su įmokomis, reikalingomis normalioms pensijoms paskirti, gavimo tvarka.

2. Tai, kad asmuo, turintis teisę gauti kompensaciją pabėgėliui mirus dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar dėl profesinės ligos, gyvena ne Susitariančiosios valstybės teritorijoje, neturi jokios reikšmės.

3. Susitariančiosios valstybės suteikia pabėgėliams privilegijas, susijusias su sudarytais arba būsimais susitarimais dėl įgytų arba įgyjamų teisių išlaikymo socialinio aprūpinimo srityje, laikydamosi tik tų sąlygų, kurios taikomos tuos susitarimus pasirašiusių valstybių piliečiams.

4. Susitariančiosios valstybės pritaria, kad pabėgėliams pagal galimybes būtų suteikiamos privilegijos, susijusios su tokiais susitarimais, kurie visada gali galioti tarp Susitariančiųjų valstybių ir valstybių, nesančių šios Konvencijos šalimis.

V SKYRIUS ADMINISTRACINĖS PRIEMONĖS

25 straipsnis. Administracinė pagalba

1. Jeigu kokiai nors pabėgėlio teisei įgyvendinti reikia užsienio valstybės valdžios institucijų, į kurias jis negali kreiptis, pagalbos, Susitariančiosios valstybės, kurių teritorijoje pabėgėlis gyvena, imasi priemonių, kad tokią pagalbą suteiktų jų pačių valdžios institucijos arba tarptautinė institucija.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta institucija ar institucijos išduoda pabėgėliams arba pasirūpina, kad joms prižiūrint pabėgėliams būtų išduodami dokumentai ar pažymėjimai, kuriuos paprastai išduoda užsieniečiams jos pačios arba joms tarpininkaujant.

3. Tokia tvarka išduoti dokumentai ar pažymėjimai atstoja oficialius dokumentus, išduodamus užsieniečiams valstybių, kurių piliečiai jie yra, valdžios institucijų arba joms tarpininkaujant, ir laikomi galiojančiais, kol neįrodyta priešingai.

4. Išskyrus ypatingas lengvatas, kurios teikiamos neturtingiems asmenims, už šiame straipsnyje nurodytas paslaugas gali būti imamas mokestis, tačiau jis neturi būti didelis ir turi atitikti tą, kuris už panašias paslaugas imamas iš piliečių.

5. Šio straipsnio nuostatos nepažeidžia 27 ir 28 straipsnio nuostatų.

26 straipsnis. Kilnojimosi laisvė

Kiekviena Susitariančioji valstybė teisėtai jos teritorijoje esantiems pabėgėliams suteikia teisę pasirinkti gyvenamąją vietą ir laisvai kilnotis jos teritorijoje su sąlyga, kad jie laikysis visų taisyklių, taikomų užsieniečiams tomis pačiomis aplinkybėmis.

27 straipsnis. Asmens dokumentai

Susitariančiosios valstybės išduoda asmens dokumentus visiems jų teritorijoje esantiems pabėgėliams, neturintiems galiojančių kelionės dokumentų.

28 straipsnis. Kelionės dokumentai

1. Susitariančiosios valstybės išduoda teisėtai jų teritorijoje esantiems pabėgėliams kelionės dokumentus, suteikiančius teisę išvykti už jų teritorijos ribų, jei tam netrukdo svarbios valstybės saugumo ar viešosios tvarkos priežastys ir šiems dokumentams taikomos prie Konvencijos pridėtų taisyklių nuostatos. Susitariančiosios valstybės gali išduoti tokį kelionės dokumentą kiekvienam jų teritorijoje esančiam pabėgėliui; jos pritaria, kad tokie kelionės dokumentai būtų išduodami jų teritorijoje esantiems pabėgėliams, negalintiems tų dokumentų gauti iš šalies, kurioje jie teisėtai gyvena.

2. Kelionės dokumentus, kurie ankstesnių tarptautinių susitarimų šalių buvo išduoti pabėgėliams pagal tuos susitarimus, Susitariančiosios valstybės pripažįsta ir prilygina tiems, kurie išduodami vadovaujantis šiuo straipsniu.

29 straipsnis. Mokesčiai

1. Susitariančiosios valstybės neima iš pabėgėlių jokių muitų, rinkliavų ar mokesčių, išskyrus tuos arba didesnius už tuos, kurie tomis pačiomis aplinkybėmis imami arba gali būti imami iš jų piliečių.

2. Ankstesnės dalies nuostatos jokia būdu nedraudžia taikyti pabėgėliams įstatymų ar kitų teisės aktų dėl mokesčių už administracinių dokumentų, įskaitant asmens dokumentus, išdavimą užsieniečiams.

30 straipsnis. Turto išvežimas

1. Susitariančioji valstybė, vadovaudamasi savo įstatymais ir kitais teisės aktais, leidžia pabėgėliams atsivežtą į jos teritoriją turtą išsivežti į kitą šalį, kuri juos įsileidžia apsigyventi.

2. Susitariančioji valstybė pritaria pabėgėlių prašymams leisti išsivežti turtą, reikalingą jiems apsigyventi kitoje šalyje, kuri jiems suteikia įvažiavimo teisę, nesvarbu, kur tas turtas būtų.

31 straipsnis. Pabėgėliai, neteisėtai esantys šalyje, kuri suteikė jiems prieglobstį

1. Susitariančiosios valstybės neskiria nuobaudų už neteisėtą įvažiavimą ar neteisėtą buvimą jų teritorijoje pabėgėliams, kurie, atvykę iš teritorijos, kur jų gyvybei ar laisvei grėšė 1 straipsnyje numatytas pavojus, įvažiuoja į šių valstybių teritoriją arba yra joje be leidimo, jeigu jie patys nedelsdami prisistato valdžios institucijoms ir išsamiai paaiškina savo neteisėtą įvažiavimą ar buvimą.

2. Susitariančiosios valstybės netaiko tokiems pabėgėliams laisvai kilnotis trukdančių apribojimų, išskyrus būtinų ir tie apribojimai taikomi tik tol, kol nenustatytas šių pabėgėlių statusas toje valstybėje arba kol jie negauna teisės įvažiuoti į kitą šalį. Susitariančios valstybės duoda tokiems pabėgėliams pakankamai laiko ir sudaro visas sąlygas gauti leidimą įvažiuoti į kitą šalį.

32 straipsnis. Išsiuntimas

1. Susitariančiosios valstybės neišsiunčia teisėtai jų teritorijoje gyvenančių pabėgėlių, išskyrus kai tai būtina valstybės saugumui ar viešajai tvarkai užtikrinti.

2. Tokie pabėgėliai išsiunčiami tik vadovaujantis sprendimais, priimtais pagal įstatymus. Pabėgėliui, kad šis galėtų pasiteisinti, suteikiama teisė pateikti įrodymus ir pasiskųsti kompetentingoms institucijoms ar atitinkamų institucijų specialiai paskirtiems asmenims ir tam turėti savo atstovus, išskyrus atvejus, kai to negalima daryti svarbiais valstybės saugumo sumetimais.

3. Susitariančiosios valstybės tokiems pabėgėliams suteikia pakankamai laiko gauti leidimą teisėtai įvažiuoti į kitą šalį. Susitariančiosios valstybės pasilieka teisę tuo laiku taikyti tas vidaus priemones, kurios joms atrodo reikalingos.

33 straipsnis. Draudimas išsiųsti pabėgėlius arba juos priverstinai grąžinti (į šalis, iš kurių jie atvyko)

1. Nė viena Susitariančioji valstybė jokių būdu neišsiunčia ir negrąžina pabėgėlio į šalį, kur jo gyvybei ar laisvei grėstų pavojus dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių pažiūrų.

2. Tačiau ši nuostata negali būti taikoma pabėgėliams, dėl svarbių priežasčių laikomiems pavojingais šalies, kurioje jie yra, saugumui arba nuteistiems įsigaliojusiu nuosprendžiu už ypač sunkų nusikaltimą ir keliantiems pavojų šiai šaliai.

34 straipsnis. Natūralizacija

Susitariančiosios valstybės pagal galimybę padeda pabėgėliams asimiliuotis ir natūralizuotis. Jos daro viską, kad pagreitintų natūralizacijos procedūras ir kiek įmanoma sumažintų mokesčius bei išlaidas už tokias procedūras.

VI SKYRIUS KONVENCIJOS TAIKYMO IR PEREINAMOJO LAIKOTARPIO NUOSTATOS

35 straipsnis. Nacionalinių valdžios institucijų ir Jungtinių Tautų Organizacijos bendradarbiavimas

1. Susitariančiosios valstybės įsipareigoja bendradarbiauti su Jungtinių Tautų Organizacijos pabėgėlių reikalų vyriausiojo komisaro valdyba ar bet kuria kita Jungtinių Tautų Organizacijos institucija, kuriai gali būti perduotos šios valdybos funkcijos, ir padėti vykdyti įsipareigojimus stebėti, kaip laikomasi šios Konvencijos nuostatų.

2. Kad Pabėgėlių reikalų vyriausiojo komisaro valdyba ar bet kuri kita Jungtinių Tautų Organizacijos institucija, kuriai perduotos šios valdybos funkcijos, galėtų informuoti kompetentingas Jungtinių Tautų Organizacijos institucijas, Susitariančiosios valstybės

įsipareigoja atitinkama forma teikti šioms institucijoms reikalingą informaciją ir statistikos duomenis apie:

- a) pabėgėlių padėtį,
- b) šios Konvencijos įgyvendinimą ir
- c) galiojančius ar įsigaliosiančius įstatymus, kitus teisės aktus ir dekretus dėl pabėgėlių.

36 straipsnis. Supažindinimas su nacionaliniais įstatymų aktais

Susitariančiosios valstybės supažindina Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinį Sekretorių su įstatymais ir kitais teisės aktais, kuriuos jos gali priimti šiai Konvencijai įgyvendinti.

37 straipsnis. Santykis su ankstesnėmis konvencijomis

Nepažeidžiant šios Konvencijos 28 straipsnio 2 dalies, Konvencija valstybėms, jos šalims, pakeičia 1922 m. liepos 5 d., 1924 m. gegužės 31 d., 1926 m. gegužės 12 d., 1928 m. birželio 30 d. ir 1935 m. liepos 30 d. susitarimus, 1933 m. spalio 28 d. ir 1938 m. vasario 10 d. konvencijas bei 1939 m. rugsėjo 14 d. Protokolą ir 1946 m. spalio 15 d. Susitarimą.

VII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

38 straipsnis. Ginčų sprendimas

Visi valstybių, šios Konvencijos šalių, ginčai dėl jos aiškinimo ar taikymo, kurių negalima išspręsti kitais būdais, bet kurios ginčo šalies prašymu perduodami Tarptautiniam teismui.

39 straipsnis. Pasirašymas, ratifikavimas ir prisijungimas

1. Ši Konvencija priimta pasirašyti Ženevoje 1951 m. liepos 28 d., o po to atiduodama saugoti Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui. Ją galima pasirašyti Jungtinių Tautų Organizacijos Europos skyriuje nuo 1951 m. liepos 28 d. iki rugpjūčio 31 d., o vėliau ją galima pasirašyti Jungtinių Tautų Organizacijos buveinėje nuo 1951 m. rugsėjo 17 d. iki 1952 m. gruodžio 31 d.

2. Šią Konvenciją gali pasirašyti valstybės, Jungtinių Tautų Organizacijos narės, ir visos kitos valstybės, pakviestos dalyvauti įgaliotųjų atstovų konferencijoje dėl pabėgėlių ir pilietybės neturinčių asmenų statuso, ar valstybės, kurioms Generalinė Asamblėja pasiūlys pasirašyti šią Konvenciją. Ši Konvencija ratifikuotina, ratifikavimo dokumentai atiduodami saugoti Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui.

3. Prie šios Konvencijos nuo 1951 m. liepos 28 d. gali prisijungti šio straipsnio 2 dalyje nurodytos valstybės. Prisijungiama prisijungimo dokumentą atiduodant saugoti Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui.

40 straipsnis. Konvencijos taikymas teritorijoms

1. Kiekviena valstybė, Konvenciją pasirašydama, ratifikuodama ar prie jos prisijungdama, gali pareikšti, kad ši Konvencija taip pat taikoma visoms arba kai kurioms teritorijoms, už kurių tarptautinius santykius ta valstybė atsako. Pareiškimas įsigalioja šios Konvencijos įsigaliojimo toje valstybėje dieną.

2. Vėliau apie tokį šios Konvencijos taikymą pranešama raštu Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui ir toks pranešimas įsigalioja arba devyniasdešimtą dieną po to, kai jį gauna Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinis Sekretorius, arba kai ši Konvencija įsigalioja toje valstybėje, jei šio įsigaliojimo data yra vėlesnė.

3. Kiekviena suinteresuota valstybė apsvarsto klausimą dėl galimybės imtis priemonių, būtinų šiai Konvencijai pradėti taikyti tose teritorijose, kuriose, Konvenciją pasirašant, ratifikuojant ar prie jos prisijungiant, ji nebuvo taikoma, jei tam neprieštarauja tų teritorijų vyriausybės ir tai yra būtina dėl konstitucinių priežasčių.

41 straipsnis. Federacinės valstybės

Federacinėms arba neunitarinėms valstybėms taikomos šios nuostatos:

a) pagal šios Konvencijos straipsnius, kurie patenka į federalinės įstatymų leidžiamosios valdžios jurisdikciją, federalinės vyriausybės įsipareigojimai iš dalies atitinka valstybių, šios Konvencijos šalių, kurios nėra federacinės, įsipareigojimus;

b) su šios Konvencijos straipsniais, kurie patenka į federaciją įeinančių valstijų, provincijų ar kantonų, pagal federacijos konstitucinę sistemą neprivalančių imtis teisinių priemonių, jurisdikciją, federalinė vyriausybė, išreikšdama savo pritarimą, kaip galima greičiau supažindina atitinkamas valstijų, provincijų ar kantonų valdžios institucijas;

c) federacinė valstybė, šios Konvencijos šalis, kurios nors kitos Susitariančiosios valstybės prašymu, perduotu per Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinį Sekretorių, informuoja, kokie įstatymai yra priimti ir kas praktiškai daroma federacijoje bei jos sudedamosiose dalyse dėl kiekvienos Konvencijos nuostatos ir kiek ta nuostata yra įgyvendinta įstatymais ar kitokiomis priemonėmis.

42 straipsnis. Išlygos

1. Kiekviena valstybė, Konvenciją pasirašydama, ratifikuodama ar prie jos prisijungdama, gali daryti šios Konvencijos straipsnių, išskyrus 1, 3, 4 straipsnius, 16 straipsnio 1 dalį, 33, 36 – 46 straipsnius, išlygas.

2. Kiekviena valstybė, daranti išlygą pagal šio straipsnio 1 dalį, gali bet kuriuo metu ją atšaukti pranešdama apie tai Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui.

43 straipsnis. Įsigaliojimas

1. Ši Konvencija įsigalioja devyniasdešimtą dieną po šešto Konvencijos ratifikavimo ar prisijungimo prie jos dokumento atidavimo saugoti dienos.

2. Kiekvienoje valstybėje, kuri ratifikuoja šią Konvenciją ar prie jos prisijungia po šešto Konvencijos ratifikavimo ar prisijungimo prie jos dokumento atidavimo saugoti dienos, Konvencija įsigalioja devyniasdešimtą dieną po dienos, kurią ta valstybė atidavė saugoti Konvencijos ratifikavimo ar prisijungimo prie jos dokumentą.

44 straipsnis. Denonsavimas

1. Kiekviena Susitariančioji valstybė gali bet kuriuo metu denonsuoti šią Konvenciją pranešdama apie tai Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui.

2. Susitariančiojoje valstybėje Konvencijos denonsavimas įsigalioja po vienerių metų nuo tos dienos, kurią Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinis Sekretorius gauna pranešimą apie šį denonsavimą.

3. Kiekviena valstybė, pagal 40 straipsnį padariusi pareiškimą ar pasiuntusi pranešimą, po to gali bet kuriuo metu per Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinį Sekretorių pareikšti, kad po metų, kai Generalinis Sekretorius gaus šį pranešimą, Konvencija nebus taikoma atitinkamoje teritorijoje.

45 straipsnis. Peržiūrėjimas

1. Kiekviena Susitariančioji valstybė bet kuriuo metu gali per Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinį Sekretorių pareikalauti peržiūrėti šią Konvenciją.

2. Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinė Asamblėja siūlo atitinkamas priemones, jei atsižvelgiant į tokį reikalavimą jų reikia imtis.

46 straipsnis. Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinio Sekretoriaus pranešimai

Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinis Sekretorius informuoja visas Jungtinių Tautų Organizacijos nares ir 39 straipsnyje nurodytas valstybes, nesančias jos narėmis:

- a) apie pareiškimus ir pranešimus pagal 1 straipsnio B skirsnį;
- b) apie Konvencijos pasirašymus, ratifikavimus ir prisijungimus prie jos pagal 39 straipsnį;
- c) apie pareiškimus ir pranešimus pagal 40 straipsnį;
- d) apie išlygas ir jų atšaukimą pagal 42 straipsnį;
- e) apie šios Konvencijos įsigaliojimo datą pagal 43 straipsnį;
- f) apie Konvencijos denonsavimus ir pranešimus apie tai pagal 44 straipsnį;
- g) apie reikalavimus peržiūrėti Konvenciją pagal 45 straipsnį.

Tai patvirtindami žemiau pasirašiusieji, atitinkamai įgalioti, pasirašė šią Konvenciją savo vyriausybių vardu.

Sudaryta Ženevoje tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt pirmų metų liepos dvidešimt aštuntą dieną vienu egzemplioriumi, kurio tekstai anglų ir prancūzų kalbomis yra autentiški ir saugomi Jungtinių Tautų Organizacijos archyve, o patvirtinti nuorašai išsiuntinėjami visoms valstybėms, Jungtinių Tautų Organizacijos narėms, ir 39 straipsnyje nurodytoms valstybėms, nesančioms jos narėmis.
